

KLIMA

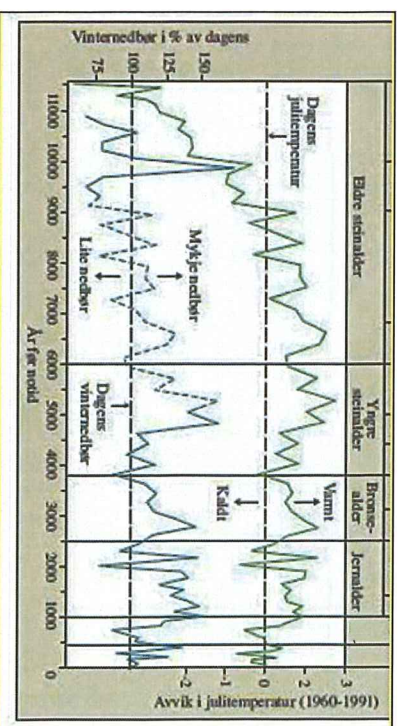
Klima-skremmarar i NRK

I NRK-PROGRAMMET «Går jorda under?» i serien «Uro» fekk Folgefonna, Opvassdregget og Odda ein sentral plass. Programleiaren Leo Ajkic hadde samtalar med mellom anna professor Jostein Bakke og lektor Morten Nilsen som begge har profilert seg på kvar si side i klimaspørsmål. Bakke var overtydd om at den globale temperaturen på ca. 1 grad C i dei siste vel hundre åra berre kunne forklarast med auka CO₂-konsentrasjon i atmosfæren. Dei tre var inne på Fonna då dette vart sagt, men Bakke nemnde ikkje at han sjølv har publisert ein artikkel om temperaturen på Folgefonna gjennom dei siste 12000 år. Eg legg ved ein figur frå denne artikkelen, publisert i boka Folgefonna og Fjordbygdene. Den viser berre ein ord dei raske og framfor alt store endringane i temperatur og nedbør på Folgefonna i fortida. I varmeperioden frå rundt 9000 til rundt 5000 år før

notid smelta Folgefonna heilt bort, og i store delar av denne perioden låg sommartemperaturen på Folgefonna 2 - 2,5 grader høgare enn i dag. Det var i denne perioden at Hardangervidda var skogkledd. Den vesle temperaturen på slutten av den Vesle istida (frå 1880-åra) til i dag blir som inkje å rekna mot mange av dei store svingingane i tidlegare tider. Det vart heller ikkje nemnt at breen (Buerbreen, Bondhusbreen med fleire) hadde si maksimale utbreiing på 1875-1890-talet. Tilbaketrekinga starta med andre ord for godt over hundre år sidan, rett nok med ein liten framgang att på tjuetalet etter vintrar med mykje nedbør. Mange har sikkert fått med seg hendinga vinteren 1928 då snøskreda frå Tokheimsskavlen feide gjennom Tokheimstunet, og tok både hus og liv.

FOLGEFONNA HAR i rykk og

napp trekt seg attende i dei siste 80 åra, utan at det har skapt problem knytt til vassføringa i Opo. I programmet vart likevel fanden måla på veggene, og Ajkic og Bakke hevda at dei ville vorte skremde om dei hadde budd i Odda, på grunn av faren for store flaumar som følge av bresmeltinga. Det er påfallande at det ikkje vart nemnt at smeltevatn frå Folgefonna i historisk tid aldri har ført til ekstremvassføringar i Opo. Breen smeltar på sommaren, og då har vi knapt eit einaste døme på skadeflaumar knytt til smeltevatn frå breen. Dei store flaumane i Opo, med vassføringar over 400 m³/sek har alle kome om hausten (i åra 1917, 1918, 1938, 1940, 1983, 2014 og 2018) som eit resultat av snøsmelting og mykje regn, og lite som følge av bresmelting. Når dette ikkje vart presisert, fekk URO-programmet ei vinkling som berre bidreg til klimaskremming. Etter å ha sett programmet tre

TABELL: Rekonstruert avvik i jultemperatur og vinternedbør på Folgefonna frå 12000 år sidan til notid, frå høvesvis middels jultemperatur og middels vinternedbør i perioden 1960–1991 (stipla horisontale linjer) (Figur henta frå Bakke, J. og Nesje, A. 2008. Folgefonna og landskapet. S. 87–97 i Brekke, N.G. et al. (red.). Folgefonna og Fjordbygdene. Nord, Bergen)

gonger sit eg att med inntrykket Odda er lite tent med eit slikt falskt og fiktivt scenario.

Reidar Bergstrøm
Fakultet for Miljøvitenskap og
Naturforvaltning, NMBU